

PRITARTA  
Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centro  
posėdžio 2025-08-30 protokoliniu nutarimu

PATVITRINTA  
Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centro  
direktoriaus 2025 m. rugsėjo 2 d.  
įsakymu Nr. 300825-1

**Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centro**

**ETNOKULTŪROS IR TRADICINĖS MUZIKOS  
MOKYKLA**

**LIAUDIES TEATRAS.**

**LIAUDIES KALENDORIUS**

**pradinio ugdymo programa**

## **TURINYS**

### **Dalyko mokymo programos struktūra**

#### **I. Paaiškinimai**

- Mokomo dalyko charakteristika, jo vieta ir vaidmuo švietimo procese
- Mokymo laiko kiekis, skirtas dalyko mokymo programos įgyvendinimui, numatytas pagal švietimo organizacijos mokymo planą
- Dalyko mokymo forma
- Mokymo dalyko tikslai ir uždaviniai
- Mokymo metodai

#### **II. Mokomo dalyko turinis**

- Teminis mokymo planas
- Metiniai reikalavimai

#### **III. Reikalavimai mokinių pasirengimo lygiui**

#### **IV. Kontrolės formos ir metodai, vertinimo sistema**

- Attestacija: tikslai, rūšys, formos, turini
- Vertinimo kriterijus

#### **V. Mokymo proceso metodinė parama**

#### **VI. Rekomenduojamos mokymo ir metodinės literatūros sąrašas**

### **I. PAAIŠKINIMAI**

#### **Mokomo dalyko charakteristika, jo vieta ir vaidmuo švietimo procese**

„Liaudies kalendoriaus“ ir „Liaudies teatro“ mokymo programos sudarytos remiantis daugiamete darbo su vaikų folkloriniais kolektyvais patirtim.

Dalykas „Liaudies kalendorius“ duoda supratimą apie liaudies kalendoriaus cikliškumą, papročius ir apeigas, apjungtus į uždarą metų ratą. Dalykas „Liaudies teatras“ duoda supratimą apie liaudies teatralizuotą meną, betarpiškai susieto su papročiais, apeigomis, liaudies šventėmis ir liaudišku kalendoriumi.

Mokomųjų dalykų „Liaudies kalendorius“ ir „Liaudies teatras“ turinys ne tik papildo vienas kitą, bet ir tiesiogiai susieti su mokymo dalyku „Folkloro ansamblis“. Tai galimybę mokiniams suvokti

tradicinę kultūrą kaip specialų žinių ir įgūdžių kompleksą, vysto jų emocinę-dvasinę sferą, vaizdinį mastymą, kūrybinę vaizduotę.

Mokymo dalyko užimtumas vienai grupei sudaro 2 val. per savaitę. Užsiėmimai vyksta grupėse.

Programa atsižvelgia į mokinių amžių ir individualias savybes ir nukreipta į:

- pagarbos vyresnei kartai auklėjimą, liaudies tradicijų kaip grožio ir gyvybingumo, liaudies išminties ir istorines kultūrines šaltinis gerbimas, folkloro supratimą kaip neatsiejamą žmogaus kultūros dalį.
- asmenybės holistinio požiūrio formavimas remiantis tradicinėmis kultūros vertybėmis.
- įvadas į liaudies kultūros pasaulį per liaudies švenčių, papročių ir apeigų atmosferą.

Programa orientuota į:

- mokinių asmeninių savybių leidžiančių gerbti ir priimti įvairių tautų dvasines ir kultūrines vertybes ugdymą ir tobulinimą;
- mokinių estetinio požiūrio formavimas, moralinių vertybių nustatymas ir poreikio prisiliesti prie dvasinėlių vertybių diegimas;
- mokinių gebėjimo savarankiškai suvokti ir vertinti kultūrines vertybes formavimas;
- vaikų ugdymas kūrybinėje, draugiškoje ir geranoriškoje atmosferoje, ir tuo pačiu metu profesinio reiklumo atmosferoje;
- mokinių asmeninių savybių ugdymas, kurios prisideda prie pakankamo mokomosios informacijos kiekio suvokimo, kūrybinių įgūdžių įgijimo, įskaitant kolektyvinį kūrybinį procesą;
- gebėjimas savarankiškai kontroliuoti savo mokymąsi, objektyviai įvertinti savo darbą, formuoti bendravimo su mokytojais ir mokiniais įgūdžius.

Programa įgyvendinama mokant vaikus vaikų muzikos mokykloje ir, be bendrų švietimo tikslų, sprendžia liaudies meno atgaivinimo tikslus kaip vieną svarbiausių tautinio meno kultūros komponentų.

Programa numato galutinį atestavimą kontrolines pamokos pavydalu arba tiesioginį dalyvavimą liaudies teatros pasirodymuose.

### **Dalyko mokymo forma**

Dalykai „Liaudies kalendorius“, „Liaudies teatras“ vyksta grupinių užsiėmimų forma.

### **Mokymo dalyko tikslai ir uždaviniai**

Dalyko tikslas - ugdyti mokinių kūrybinius gebėjimus, formuoti žinių ir įgūdžių kompleksą, leidžiantį jiems savarankiškai suvokti, valdyti ir vertinti liaudies meno kūrinius ir nuolat domėtis savarankiška veikla šioje srityje.

Mokymo dalyko uždaviniai:

- įvairių liaudies meno žanrų įvaldymas, supratimo apie liaudies tradicijas, , apeigas, papročius formavimas;

- folkloro medžiagos suvokimo įgūdžių formavimas;
- pagrindinių liaudies teatralizavimo metodų mokymas;
- įvairių tipų meninės veiklos mokymas kaip liaudies meno sinkretizmo įsikūnijimas: literatūrinis, teatralizuotas, liaudiškas-taikomasis taikymas;
- vaikų įtraukimas į bendrą kūrybos formų veiklą;
- ugdyti norą gautų žinių ir įgūdžių panaudojimą klasėje, kasdieniame gyvenime ir laisvalaikyje.

### **Mokymo metodai**

Dalyko tikslų ir uždavinių pasiekimui naudojami sekantys mokymo metodai:

- žodinė (mokymo medžiagos paaiškinimas, analizė ir palyginimas);
- vaizdinis (mokomosios medžiagos demonstravimas);
- praktinis (kūrybinės pratybos, kūrinių pastatymas ir taikomoji veikla);
- literatūros kūrinių klausymas, folkloro ekspedicijų medžiagos studijavimas siekiant pagerinti bendrą mokinių išprusimo lygį;
- individualus dėmesys kiekvienam mokiniui, įvertinus jo gebėjimus pagal amžių, darbštumą ir parengimo lygį;
- mokinių dalyvavimas liaudies teatro vaidinimuose.

## **II. MOKYMO DALIKO TURINIS**

Mokymo-teminis planas

**„Liaudies kalendorius“ 1;3 kl.**

| <b>Mėnuo</b> | <b>Tema</b>                                                                                    | <b>Val. per savaitę</b> |
|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| RUGSĖJIS     | 1. Oseniny. Rugiapjūtės apeigos. Patarlės, posakiai, mįslės apie duoną.                        | 2                       |
|              | 2. Semion-letoprovodec. Apeigos "Musių laidotuves".                                            | 2                       |
|              | 3. Dmitrovskaja šeštadienis. Mergelės Marijos gimimas. Pavel-ryabinnik (Pavelas Šermukšninis). | 2                       |
|              | 4. Praktinis darbas: „Rudens apeigos“.                                                         | 2                       |
| SPALIS       | 1. Buitis ir gyvenimo būdas. Rudens rūpesčiai – darbas laukuose ir namuose.                    | 2                       |
|              | 2. Motinystės folkloras.                                                                       | 2                       |
|              | 3. Liaudiškas žaislas. Rūšys ir įvairovė. Regioniniai ypatumai.                                | 2                       |
|              | 4. Pokrovo mugės. Juokdariai (skomorochai).                                                    | 2                       |
|              | Kviesliai/šaukliai.                                                                            | 2                       |

|           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                       |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
|           | 5. Vestuvių žaidimo apeigos. Piršlybos.                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                       |
| LAPKRITIS | 1. Šeima - gyvenimo būdas, pagrindiniai principai, tarpusavio santykiai.<br>2. Kuzma ir Demjan: liaudies tradicijos.<br>3. Praktinis darbas: „Kuzminki - žiemos sutikimas“.<br>4. Žodinis vaikų liaudies folkloras: mįslės, skaičiuotės, erzinantys eilėraštukai, nuobodūs pasakojimai ir tt.<br>5. Kontrolinė pamoka . | 2<br>2<br>2<br>1<br>1 |
| GRUODIS   | 1. Metų ratas - laiko ir tradicijų simbolis. Žiemos saulėgrįža<br>Patarlės, posakiai, mįslės apie žiemą.<br>2. Sviatki. Kalėdų papročiai ir apeigos.<br>3. Praktinis darbas, tema „Kalėdos“.<br>4. Žiemos ženklai, jų reikšmė.<br>5. Žiemos kalėdiniai (sviatiočnyje) žaidimai.                                         | 2<br>2<br>2<br>2<br>2 |
| SAUSIS    | 1. Kalėdojimas. Ovseni.<br>2. Praktinis darbas: Kalėdojimo apeigos.<br>3. Gyvenimo būdas ir šeimos gyvenimas žiemą. Tradicinis namas: namų dalys, indai, baldai, papuošimai.<br>4. Užgavėnės. Užgavenių savaitės dienų pavadinimai ir reikšmė.                                                                          | 2<br>2<br>2<br>2      |
| VASARIS   | 1. Užgavėnės. Šventų ir baisyų vakarų tradicijos.<br>2. Praktinis darbas, tema „Plačios Užgavėnės“.<br>3. Sretenie-pirmasis pavasario susitikimas. Ūkio paruošimas pavasariui.<br>4. Didžiojo pasniko tradicijos .                                                                                                      | 2<br>2<br>2<br>2      |
| KOVAS     | 1. Kontrolinė pamoka.<br>2. Pavasario apeigos, kiemų lankymas<br>3. Liaudies pasakos.<br>4. Timofej-vesnovej. Gračevniki (Varnėnai).<br>5. Pavasario lygiadienis. Šarkos: papročiai ir prietarai.<br>Patarlės, gamtos ženklai, mįslės apie pavasarį.                                                                    | 1<br>1<br>2<br>2<br>2 |
| BALANDIS  | 1. Blagovesčenje- paukščių išlaisvinimo apeiga.<br>2. Gimtojo krašto tradicijos.<br>3. Velykų tradicijos, apeigos.<br>4. Praktinis darbas: apeiginis veiksmas „Krasnaja gorka“.<br>5. Buitis ir gyvenimo būdas. Tautinis kostiumas. Įvairovė, regioniniai ypatumai .                                                    | 2<br>2<br>2<br>2<br>2 |
| GEGUŽĖ    | 1. Egorij-vešnij: piemenų šventė. Pavasario darbai. Darbo įrankiai<br>2. Semitsko-Troitskye ritualai.<br>3. Praktinis darbas: apeiginis veiksmas „Semik“ .                                                                                                                                                              | 2<br>2<br>2<br>1      |

|          |                                                                                                                                                                                    |                  |
|----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
|          | 4. Siuvinėjimas. Tradicinė liaudies simbolika.<br>5. Kontrolinė pamoka.                                                                                                            | 1                |
| BERŽELIS | 1. Tradicines rusų kaimo vasaros apeigos ir tradicijos.<br>2. Kumlenijos apeigos kaip ryšys su gamta.<br>3. Su vasaros saulėgrįža susiję apeigos.<br>4. Metų darbo apibendrinimas. | 2<br>2<br>1<br>1 |
| IS VISO  |                                                                                                                                                                                    | 84               |

**„Liaudies teatras“ 1;3 kl**

| Menuo     | Tema                                                                                                                                                                                                                                                                                | Val. per savaitę |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| RUGSEJIS  | 1. Folkloro liaudies teatro įvairovė.<br>2. Liaudies teatro aktoriaus meistriškumas.<br>3. Kalendoriaus ciklo apeigų dramatizacija.<br>4. Rudens apeigų „Musių laidotuves“ pastatymas .                                                                                             | 1<br>1<br>2<br>4 |
| SPALIS    | 1. Juokdariai (Skomorošestvo).<br>2. Šaukimo žanras. Maniera. Improvizacija .<br>3. Pokrovo mugės. Juokdariai. Šaukliai Skomorošiny. Zazyvaly.<br>4. Vestuvių žaidimai. Piršlybos.                                                                                                  | 2<br>2<br>4<br>2 |
| LAPKRITIS | 1. Vaikų žaidiminis folkloras: mįslės, skaičiuoklės, erzinantys, eilėraštukai, nuobodūs pasakojimai ir tt.<br>2. Liaudies drama. Sąvoka. Skirtumai.<br>3. Liaudies dramos pastatymas.<br>„Valtis“ (7 kl), „Caras Maksimilianas“ (8 kl) .                                            | 1<br>1<br>6      |
| GRUODIS   | 1. Žiemos atkalėdžio žaidimai.<br>2. Praktelinis pasirodymai. Sąvoka. Ypatumai.<br>3. Praktelinio pasirodymo pastatymas.<br>"Caro Erodo mirtis" (7 klasės), "Caras Erodas" (8 klasės) .                                                                                             | 2<br>2<br>6      |
| SAUSIS    | 1. Kalėdojimas. Persirengeliai kaip žaidimo tipas. Apeiginiai spektakliai.<br>2. Apeigos kalėdojimas pastatymas.<br>3. Folkloro teatras. Tradicinių liaudies pasakų dramatizavimas.<br>4. Pasakos pastatymas.<br>"Finist – jasnyj sokol" (7 kl), "Trys požemio karalystės" (8 kl) . | 1<br>2<br>1<br>4 |
| VASARIS   | 1. „Petruškos“ teatras.                                                                                                                                                                                                                                                             | 2                |

|                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                       |
|----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
|                | 2. Aktoriaus meistriškumo ir garso tarimo ypatumai „Petruškos“ teatre.<br>3. „Petruškos“ teatro pastatymas:<br>"Petruškos vestuvės" "Arklio pirkimas" (7 kl.)<br>"Gydytojas-vaistininkas" "Kareiviškas artikulas" (8 kl.)                                                                                         | 2<br>4                |
| KOVAS          | 1. Lėlių teatro įvairovė. Lėlių rūšys.<br>2. Šešėlių teatras. Istorija. Technika. Ypatumai<br>3. Paprasčiausių pasakų pastatymas.<br>"Katė, lapė ir gaidys" (7 kl), "Saulė ir mėnuo" (8 kl)                                                                                                                       | 2<br>2<br>4           |
| BALANDIS       | 1. Lubočnyj teatras „Rajek“.<br>2. Miesto šventinių reginių folkloras.<br>3. Pasirengimas ir dalyvavimas apeiginiame veiksme<br>"Krasnaja gorka".                                                                                                                                                                 | 2<br>4<br>4           |
| GEGUŽĖ         | 1. Muziko-folklorinės kompozicijos pavasario apeigų pavyzdžiu.<br>2. Semycko-Troickoj apeigines kompozicijos pastatymas<br>„Žaliasis atkalėdis“ (7 kl.) „Semik“ (8 kl.).<br>3. Vieno aktoriaus teatras. Šiaurės kraštų pasakojimų menas. Sakmės.<br>4. Pasaulio tautų folkloro teatras.<br>5. Kontrolinė pamoka . | 2<br>2<br>2<br>1<br>1 |
| BERŽELIS       | 1. Vaizdingumas ir rusų kaimo vasaros apeigų tradicijos.<br>2. Apeigines muzikines-folklorines kompozicijos pastatymas.<br>"Agrafena-kupaljnica" (7 kl), "Ivano diena" (8 kl).<br>3. Metų darbo rezultatų apibendrinimas.                                                                                         | 2<br>3<br>1           |
| <b>IS VISO</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>84</b>             |

## METINIAI REIKALAVIMAI

Dalyko „Liaudies kalendorius“, „Liaudies teatras“ mokymo programa yra pagrįsta astronomijos ir liaudies kalendoriaus pagrindu, liaudies švenčių ir apeigų cikliškumu. Todėl dalyko pristatymas ir studijavimas iš klasės į klasę numato, temų sunkinimą, išplėtimą (įskaitant regioninį) ir gilesnį medžiagos studijavimą.

Dėstomos disciplinos specifiškumas yra tame, kad teorinės dalies (apeigų, švenčių, tradicijų ir papročių ir kt.) mokymasis derinimas su praktine dalimi (deklamavimas, judėjimas, rankų darbas ir kt.). Todėl, atsižvelgiant į folkloro meno sinkretizmą, dalykas „Liaudies teatras“ yra logiškas temos „Liaudies kalendorius“ tęsi.

### Programa numato įvairias mokymo formas:

1. Pamoka-pokalbis - mokytojas pateikia teorinę informaciją, iliustruoja savo pasakojimą vizualinėmis priemonėmis, muzikiniais pavyzdžiais; mokiniai klausosi, dalyvauja pokalbyje, atsako į pateiktus klausimus.

2. Praktinė pamoka - apeigų, žaidimų, spektaklių pastatymas; dalyvavimas bendrose meistriškumo klasėse ir kt.
3. Baigiamoji pamoka gali būti sudaryta kaip apklausos pamoka, koncertas, spektaklis, žanro scena ir kt. Tai pravedama ne tik patiems mokiniams, bet ir jų tėvams, mokytojams ir kitiems mokyklos mokiniams kaip atvira pamoka.
4. Išvažiuojamoji pamoka - koncertų, švenčių ir liaudies meno festivalių lankymas.
5. Savarankiškas darbas - pasirengimas pamokoms, rekomenduojamos literatūros skaitymas, kūrybinių užduočių atlikimas.

### **III. REIKALAVIMAI MOKINIŲ PASIRENGIMO LYGIUI**

Programos „Liaudies kalendorius“ „Liaudies teatras“ įsisavinimu laikomas sekančių žinių ir įgūdžių įgijimas:

- liaudies žodinio ir muzikinio kūrybos žanrus, apeigų ir liaudies švenčių žinojimas;
- folkloro išraiškos priemonių specifikos žinojimas;
- gebėjimas analizuoti žodinį folklorą;
- gebėjimas pritaikyti teorines žinias atliekant praktinius vaidmenis.

### **IV. KONTROLĖS FORMOS IR METODAI, VERTINIMO SISTEMA**

#### **Atestacija: tikslai, rūšys, formos, turinis**

Pagrindiniais visų tipų veiklos kontrolės vykdymo ir organizavimo principai yra sistemiškumas, atsižvelgimas į mokinio individualių savybes.

Žodiniai ir rašytiniai tyrimai, teminės šventės ir kt. gali būti naudojami kaip nuolatinės pažangos stebėsenos priemonės.

Einamoji mokinių pažangos stebėseną atliekama dalykui skirtą laiką sąskaita.

Tarpinė atestacija atliekama siekiant nustatyti mokinių pasiekimus tam tikrame mokymo etape.

Mokymo įstaiga savarankiškai nustato „Liaudies kalendoriaus“ „Liaudies teatras“ dalyko tarpinio atestavimo formą, laiką ir būdą. Tarpinio atestavimo forma gali būti: kontrolinė pamoka, testas, dalyvavimas kūrybiniuose renginiuose. Jei „Liaudies kalendoriaus“, „Liaudies teatro“ temoje tarpinis atestavimas vyksta kaip kūrybinis pasirodymas, jį galima prilyginti įskaitai ar kontrolinei pamokai. Tarpinio atestavimo būdai taip pat yra: žodinis atsakymas, rašto darbas, meniniai pasirodymai.

Dabartinio ir tarpinio sertifikavimo grafikas: dabartinis sertifikavimas atliekamas kaip kontrolinės pamokos pagal kalendorinį ir teminį planą. Tarpinis sertifikavimas atliekamas įskaitimo forma.

#### **Vertinimo kriterijus**

Mokinių pasiekimai ir pažanga vertinama 10 balų sistema arba įskaita.



## **V. MOKYMO PROCESO METODINĖ PARAMA**

Siekiant įvykdyti keliamus dalyko tikslus, rekomenduojami šie mokymo metodai:

- žodinis (medžiagos paaiškinimas, analizė, ir palyginimas );
- vizualinis (mokomosios medžiagos demonstravimas);
- praktinis (kūrybiniai pratimai);
- etnografinių ekspedicijų įrašų perklausa, koncertų lankymas, siekiant pagerinti bendrą mokinių išprusimo lygį;
- individualus požiūris į kiekvieną mokinį, atsižvelgiant į jo amžių, darbštumą ir parengimo lygį.

Pagrindinė mokymo darbo forma - pamoka klasėje, paprastai apimanti užduočių patikrinimą, mokytojo ir mokinių bendrą darbą pamokos tema, mokytojo rekomendacijas mokiniams apie savarankiško darbo būdus.

Klasės užsiėmimų rūšys pagal „Liaudies kalendorius“, „Liaudies teatras“ dalyko temas:

- pasakojimas / pokalbis apie vieną iš temų;
- apleidinių veiksmų video peržiūra;
- etnografinių ekspedicijų įrašų perklausa;
- folkloro kompozicijų pastatymas pagal teminį planą;
- muziko-folkloriniai žaidimai;
- taikomoji kūryba;
- specializuotų muziejų , parodų ir ekspozicijų lankymas;
- folkloro švenčių lankymas.